

HELLUNTAI, 50. PÄIVÄ PÄÄSIÄISESTÄ
Kiihetty olet Sina, Kristus, meidän Jummalamme, joka teit viisaksi kalamiehet, kun heidän päätöksensä Pyhän Hengen vuodatti ja heidän kauttansa säiti verkkoon koko maailman. Kunnia olkoon Sinulle, ihmisiä rakastava Jumala. (Apt. 2:1–13. Dionysiuksen luostarin ikonostaasikuva, Athos.)

VI EVANKELIUMIT

VI

Jeesus tuli Nasaretiin, missä hän oli kasvanut, ja meni sapatina tapansa mukaan synagogaan. Hän nousi lukemaan, ja hänelle oijennettiin profetta Jesajan kirja. Hän avasi kirjakäärön ja löysi sen kohdan, jossa sanotaan:

— Herran henki on minun ylläni, sillä hän on voidellut minut. Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvoittoa.

Hän kääri kirjan kokoon, antoi sen avustajalle ja istuutui. Kaikki, jotka synagogassa olivat, katsoivat tarkkaavasti häneen. Hän alkoi puhua heille: ”Tänään, teidän kuultenne, on tämä kirjoitus käynyt toteen.” Kaikki kiittelivät häntä ja ihmettelivät niitä armon sanoja, joita hänen huultiltaan lähtivät. Kuitenkin he sanoivat: ”Eikö tuo ole Joosefin poika?”

Lk 4:16–22

14. JEESUKSEN AIKAKAUSI JA ELINYMPÄRISTÖ

Politiinen elämä

Jeesuksen kotimaa oli Palestiina, joka käsitti suurin piirtein nykyisen Israelin valtion alueen. Palestiina kuului v:sta 63 eKr. Rooman valtakuntaan. *Herodes Suuri* (eKr. 37 – 4 jKr.) hallitsi juutalaisia Rooman liittolaiskunnina Jeesuksen synnymän aikoihin.

Herodes Suuri oli luja ja älykäs valtiomies, mutta myös julma ja petollinen. Useita omaistaankin hän surmautti, jotta nämä eivät olisi olleet kilpailijainaan vallasta hänen kanssaan. *Herodes* oli kuitenkin suuri rakentaja; merkittävin hänen luomuksistaan oli Jerusalemin temppeli, jota rakennettiin lähes 10 vuotta. Edellinen oli tuhoutunut, kun roomalaiset valloittivat Jerusalemin v. 63 eKr. Juutalaiset rakasivat ja kunnioittivat temppeliään, vaikka sen rakentaja oli vihattu kuningas ja idumealaisena (edomilaisena) halveksittuikin.

Palestiinan maakunnat pohjoisesta etelään olivat *Galilea*, *Samaria* ja *Juudea*. Näitä kaikkia *Herodes Suuri* hallitsi, mutta hänen jälkeensä hallintoalue jaettiin hänen poikiensa kesken. *Galilean*, Jeesuksen kotimaakunnan, sai hallittavakseen eräs hänen pojistaan, nimeltään *Herodes Antipas* (4 eKr.–40 jKr.), joka tunnetaan *Johannes Kastajan* surmauttajana (Mk 6:17–29). *Juudea* ja *Samaria* taas joutuivat ajan oloon roomalaisten maaherrojen hallintaan. Tunnetuin heistä oli *Pontius Pilatus* (26 jKr.–36 jKr.). Julmuuksien ja johdosta maaherra *Pilatus* joutui aikanaan vaikeuksiin juutalaisten kanssa, ja hänet erotettiin.

Galilea oli Jeesuksen ja opetuslasten (Uudus Isakadiota) lukuun ottamatta kotimaa ja – Matteenuksen, Markuksen ja Luukkaan evankeliumeissa – hänen julkisen toimintansa pääasiallinen tapahtumapaikka. Mutta Jeesuksen käsitsemystarina ja ylösnousemus tapahtuivat Jerusalemissa. *Galilean* juutalaisten keskuudessa asui pakanoita. Sen tähden seudun juutalaiset eivät olleet kovin tarkkoja lain ja perinteen noudattajia, ja siksi Jerusalemlaiset halveksivat heitä. ”Tuo rahvas ei tiedä laista mitään – kirottuja kaikki!” (Jh 7:49), ylipapit ja fariseukset sanoivat galilealaisista. Yleisesti uskoitiin, ettei *Galileasta* tule profeetta (Jh 7:52).

Galilean eteläpuolisista *Samaria*a asutti pakkosiirtolaisten aijoista lähtien (n. 721 eKr.) juutalaisista ja tästä tulleista siirtolaisista muodostunut sekakansa. *Samarialaisten* keskuudessa Moosesen usko ei ollut säilynyt puhtaana, ja juutalaisten ja samarialaisten välillä vallitsi uskonnollinen ja kansallinen vihamielisyys.

Jeesus koetti poistaa opetuksellaan juutalaisten ja samarialaisten vihanpitoa ja ennakkoluuloja (Lk 9:51–55, 10:25–37, 17:16, Jh 4). *Juudea* oli juutalaiskan ydinalueita pääkaupunkinaan Jerusalemin temppeliseinän. *Jerusalemin temppeli*, joka palveli uhripaikkana, oli juutalaisten uskonnollisen elämän keskus. He kokivat sen Jumalan läsnäolon paikaksi. Juutalaiset tekivät vuosittain Jerusalemin temppeliin pyhiinvaellusmatkoja, joiden aikana he lauloivat makkapsalmeja (Ps 120–134). Temppelin ympärille kokoonuneina he saattoivat edelleen sanoa olevansa Jumalan kansa, vaikka se enää muodostanutkaan omaa itsenäistä valtakuntaa.

Synagoga, jotka olivat rukous- ja kokoontumishuoneita, oli eri puolilla Palestiinaa ja laajalti hajaannuksessa elävien juutalaisten keskuudessa.

Juutalaisten uskonnollisen ja kansallisen elämän keskuksen kiito oli *Ylipappi*. Hän johti korkeinta neuvostoa, jolla oli Rooman suostumuksesta suuri arvovalta uskonnollisissa ja monissa maallissakin asioissa.

Juutalaista asiin myös Palestiinan ulkopuolella lähes kaikkialla Rooman valtakunnan alueella. Näitä hajaannuksessa eläviä kutsuttiin *diasporajuutalaisiksi*. He omaksuivat hellenistisiä kulttuurivaikutteita ja hallitsivat kreikan kielen. Niinpä Vanha testamentti oli välttämätöntä kääntää kreikaksi. Kreikkannos laadittiin *Aleksandriassa*, ja käännösä kutsutaan *Septuagintaksi* (sen tieteellinen merkitys on LXX).

Palestiinassa vihattiin roomalaisherruutta: juutalaisten terrorisikulla ei näytynyt olevan loppua. V. 66 juutalaiset nousivat suureen kapinaan, joka päättyi tuhoisasti Jerusalemin temppelin ja koko kaupungin hävitykseen (n. v. 70 jKr.) sekä juutalaisten karkutuksen kotimaastaan. Jeesus ennusti Jerusalemin hävityksen (Mk 13:2) ja käytti toisaalla hävityksen kuvakielta puhuessaan maailmanlopun tapahtumista (Mt 24:15–22).

Uskonnollinen elämä

Jeesuksen aikana vaikutti juutalaisten keskuudessa useita uskonnollisia ryhmittymiä tai ”puolueita”. Johnaven ryhmien kanssa Jeesus joutui kiivaisiin yhteenottoihin, jotka veivät hänet lopulta ristinraskaimmyksiin. Tärkeimmät uskonnolliset ryhmittymät olivat *farisealaiset* ja *lainopettajat*, *saddukealaiset* ja *essealaiset*.

Farisealaiset (= *eristyneet*) olivat uskonnollis-kansallinen puolue, joka tahtoi kirjaimellisen tarkasti noudattaa perinnäissäädotk-sitä; heidän laskujensa mukaan elämää säätelivät kieltoja ja käsky-

Samaria

Galilea

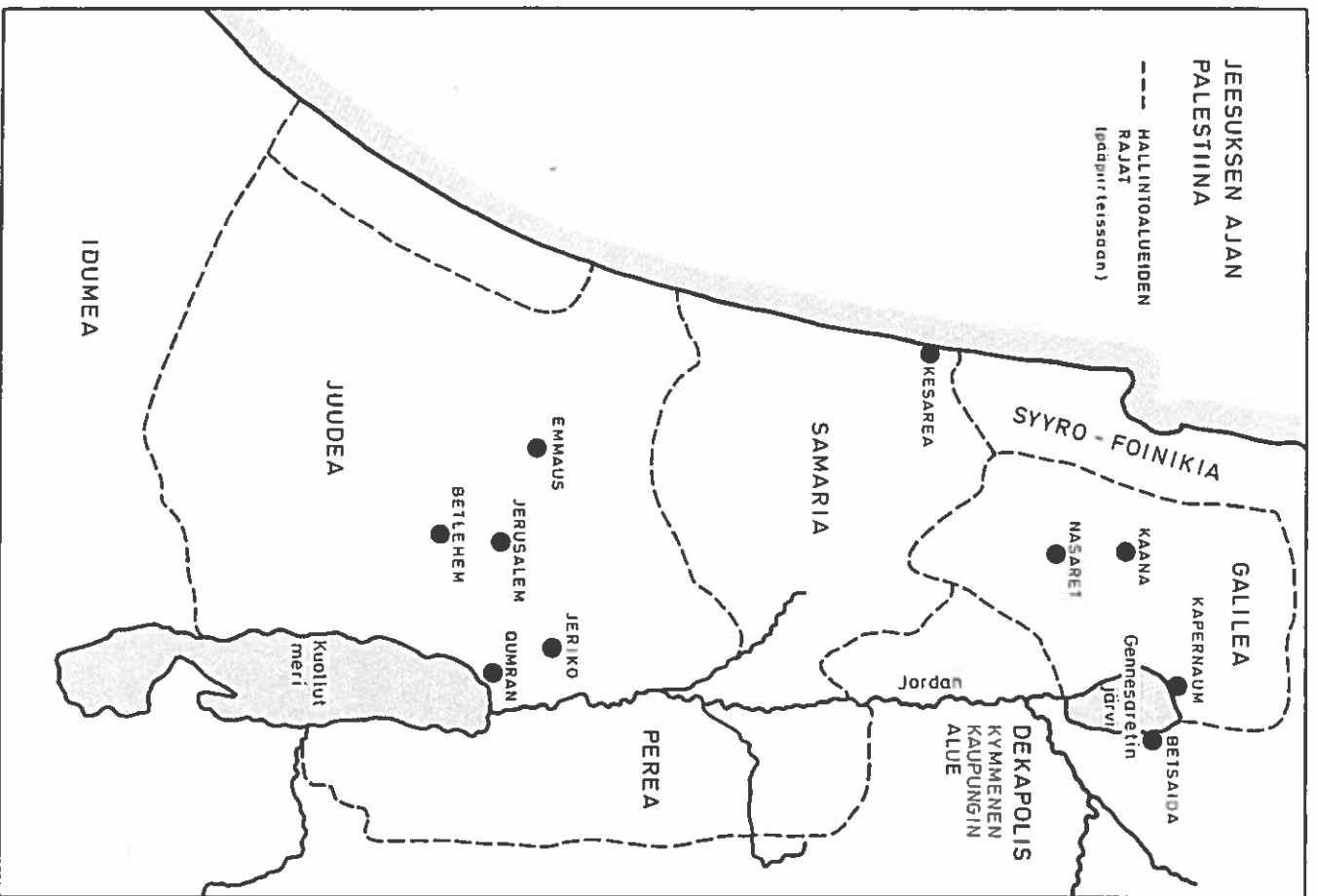
Maakunnat

Herodes Suuri
Rooman
liittolaiskunnina

Juudea

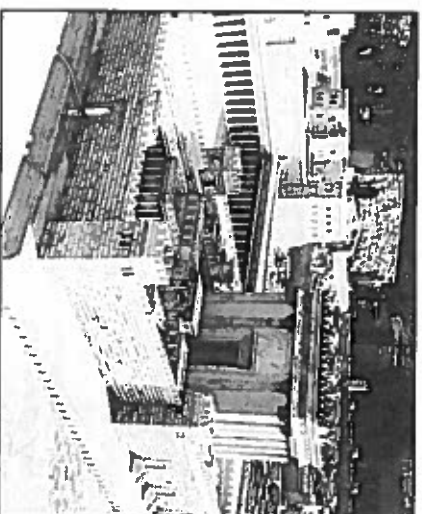
Jerusalemin hävitys

Farisealaiset

ja oli yhteensä 613. Jumalan mieltänsiota ei voinut kukaan saavuttaa täyttämättä niitä kaikkia. Farisealaiset pilivät itseään uskonnollisena eliitinä eli parhaimmistonä. Heissä oli paljon omaleikkisita ja itseilyyväisiä vanhurskaita, vaikka he yleensä kansalaisina saattoivat olla esimerkillisiä.

Jeesus hylkäsiikin fariseusten lakihurskuden. Hänen opetuksensa mukaan hyvien töiden tuli tähtäa ihmisen sisäisestä asenteesta eli sydäimestä.

JERUSALEMIIN TEMPELLIALUE, PIENOSMALLI
Keskisena pappien esikartano poliittouhittareeneen, sitä vasemmalle tempelirikakennus. Näiden ympärillä suuri pakanain esipita. Tausialla tempelitalueen pohjoisnurk-
kauksessa Antonialinna. (ks. Jh 2:19-21)

Lainopettajat olivat ammattimaisia Mooseksen lain tulkitsijoita. Heidän joukossaan oli monia huomattavia miehiä. Lainopettajat olivat luonnollisesti lähellä fariseuksia tai kuuluivat heidän joukkoonsa. Jeesus tuomitsi ankarasti fariseusten ja lainopettajien teko-pyhyden (Mt 23:13-30).

Saddukealaisten ryhmään lukeutui ensisijaisesti Jerusalemin pappisluokka. Saddukeukset olivat vabhoillisia, konservatiiveja. He hylkäsivät kaikki perinnäissäädot, jotka eivät kuuluneet alkuperäiseen Mooseksen lakiin. Näin he toisaalta olivat vapaamielisiä, liberaaleja. Vapaamielinen saddukealainen pappisluokka asennoitui roomalaisiin vallanpitäjiin ja pakanalliseen ympäris-

Lainopettajat

Saddukealaiset

15. EVANKELIUMIEN SYNTY

Jo monet ovat ryhtyneet työhön ja halinneet kertomuksia niistä asioista, jotka meidän keskuudessaamme ovat toteutuneet, sen mukaan kuin meille ovat kertoneet ne, jotka alusta alkaen olivat silminnäkijöitä ja joista tuli sanan palvelijoita. Niin olen nyt minäkin, otettuani alusta asti kaikesta tarkan selon, päättänyt kirjoittaa yhtenäisen esityksen sinua varten, kunnioitettu Teofilos, jotta tietäisit, kuinka luotettavaa sinulle annettu opetus on.

Lk 1:1-4

Luukaksen johdantotekstistä saa jo vihjeitä siitä, kuinka evankeliumit ovat syntyneet. Hän mainitsee, että jo ennen häntä oli laadittu kirjoituksia Jeuksesta silminnäkijöiden kertomusten perusteella. Sitteen hän kuvaa omaa tarkkaa, järjestelmällistä kirjoittamistaan. Historiallinen raamatuntutkimus on johtunut päätelmään, että evankeliumien lopullisen kokoomisen taustalla on ainakin neljä vuosikymmentä jatkunut suullinen traditio.

Suullinen traditio

Suullisena traditioina elävät kertomukset Jeuksen opetuksesta ja ihmetoista sekä kärsimyksistä ja ylösnousemuksesta olivat alku-seurakuntien jumalainpalvelusten keskeisintä opetusta ja saamaa. Jotkin kertomukset saatiin kirjoitettua muistiin varhaisessa vaiheessa. Mutta ennen pitkää sekä kasvava ajallinen että paikallinen etäisyys Kristuksen toimintaan pakottivat laajenevan kristikunnan varmistamaan, että tieto Kristuksesta ja hänen opetuksestaan säilyi aiona. Tämä asiantila oli evankeliumien synnyn taustana.

Nykyään vallitsee melko yleinen käsitys, että ensimmäisenä syntäytyi Markuksen evankeliumi. 60-luvun loppupuolella Markus kokosi seurakunnan suullisen tradition kirjalliseksi kokonaisesitykseksi yhdistelemällä erillisiä jaksoja tietyn näkemysperiaatteen mukaan. Hän jaski näin pohjan evankeliumikirjallisuudelle, joka oli uusi kirjallisuuden laji antiikin maailmassa.

Sana evankeliumi merkitsee yleensä hyvää sanomaa, mutta Uudessa testamentissa se tarkoittaa *iloista sanomaa Jeuksesta*. Toisaalta evankeliumi tarkoittaa myös neljää kirjaa. Matteen, Markuksen, Luukaan ja Johanneksen evankeliumia. On siis yksi evankeliumi eli sanoma, mutta neljä tulkintaa. Vanha kirkko puhui joskus "nelimuotoisesta" evankeliumista (treneos, k. n. 200).

Evankeliumi = hyvä sanoma

Markuksen evankeliumi ensimmäisenä

Esseelaiset

Esseelaiset pysyivät syrjässä julkisuudesta. He viettivät askeettista, luostarimaista yhteisöelämää ja kiitkeästi odottivat Messiaan saapumista. Jeusksella ei ollut yhteyttä esseelaisiin kanssa. Esseelaisia kutsuttiin myös "maan hiljaisiksi". Viime vuosikymmeninä esseelaiset ovat tulleet entistä paremmin tunnetuiksi, kun Kuolleenmeren rannalla Qumranin kallioluolista on löydetty (vuonna 1947 lähtien) heille kuuluneita Raamatun kirjakääröjä.

Kaipuu päästä vapaaksi Rooman herruudesta oli juutalaisten keskuudessa laajalle levinnyt Jeuksen aikoihin. Tämä palava pyrkimys tuli esille patist kapinoina myös tulevaisuudennäkijä sisältävän apokalyptisen eli ilmestykskirjallisuuden levittämisessä (ks. s. 132). Tämä kirjallisuus ruokki osaltaan kansan toivoa, että Jumala pian voimakkalla kädellään vapauttaisi kansansa pakanain vallasta ja palauttaisi Israelille toiston ja suuruuden, joka sillä oli ollut kuningas Daavidin aikana. Olihan Herra profeettojensa kautta antanut lupauksen Daavidin suvusta nousevasta Messiaasta. Niinpä kansa kiihkeästi odotti poliittista vapauttajaa.

Toisaalta oli niitäkin, jotka ymmärsivät Messias-ennustukset hengellisesti ja odottivat ihmisten keskuuteen laskeutuvaa Jumalan valtakuntaa ja Jumalan herrautta, joka toisi kaikille kansoille rauhan. Olihan esimerkiksi profeeta Jesaja ennustanut Rauhan Ruhtinaasta, joka oli nouseva Daavidin valtaistuimelle (ies 9:5-6).

Näihin voimakkaan messiaanisen liikkeen aikoihin Johannes Kastaja esiintyi Jordanilla saarnaten parannuksen kasteita ja ennustaten Jumalan tuomion ja Jumalan valtakunnan tuloa. Pelastus oli hänen mukaansa mahdollinen vain, jos kansa tekisi parannuksen.

Tehtäviä:

1. Mikä oli Jeuksen aikana synagogan ja Jerusalemin temppelin merkitys juutalaisuudessa?
2. Miten juutalaisten kansallinen ja valtiollinen tila vaikutti heidän uskonnollisuuteensa?
3. Lue Mt 23:13-30. Millaista uskonnollisuutta Jeesus kavahtaa?
4. Lue Lk 3:2-14. Tee yleisluonnehdinta Johannes Kastajan saarnasta.
5. Kirjoita referaatti Jerusalemin hävityksestä. Lähteenä esimerkiksi Aapeli Saarisalon teos: Jerusalemi, jos unhotan sinut – s. 55-64.

Vapaautumisen toivo

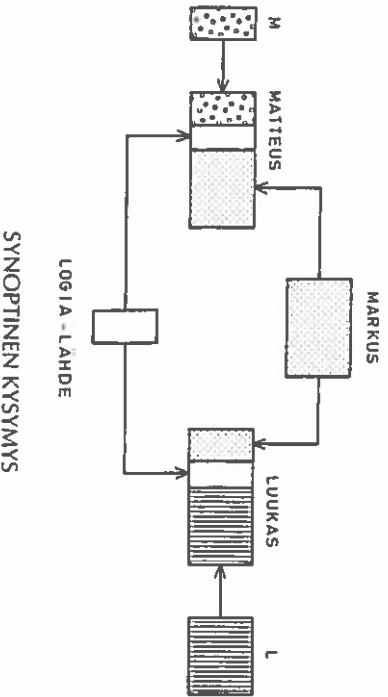
Johannes Kastajan esiintyminen

Synoptinen kysymys

Evankeeliumien lähempi tarkastelu paljastaa, että *Markuksen*, *Matteuksen* ja *Luukkaan* evankeeliumissa on paljon samaa aiasisältöä, samassa järjestyksessä ja paikoitellen jopa sanataarkkoja yhtäälisyyksiä. Tästä syystä näitä kolmea kutsutaan *synoptisiksi evankeeliumeiksi* (yhdessä näkeviksi). Nimiäys tarkoittaa, että näitä kolmea evankeeliumia voi tarkastella rinnakkain tai että näissä Kristuksen elämää katsotaan samasta näkökulmasta.

Kolmen evankeeliumin osittainen samankaltaisuus johtuu siitä, että *Matteus* ja *Luukas* ovat käyttäneet *Markusta* omien evankeeliumensa lähteenä. Sitä paitsi näyttää *Matteuksella* ja *Luukkaalla* olleen toinenkin yhteinen lähde, *Jeesuksen puheiden kokoelma*, eli *Logia-lähde* (kreik. logia = sanat). Niinpä *Matteuksen* ja *Luukkaan* teksteissä on aineksia, jotka *Markuksen* evankeeliumista puuttuvat. Eriyisesti *Matteus*, mutta myös *Luukas* esittävät pitkiä *Jeesuksen* puheita, kuten esim. vuorisaaman (Mt 5,6, ja 7; Lk 6:20-49). *Matteuksella* ja *Luukkaalla* on lisäksi omat erityislähteensä.

Synoptisten evankeeliumien keskinäisiä lähteitä kuvaa seuraava kaavio:

M = *Matteuksen* erityislähde, L = *Luukkaan* erityislähde

Johanneksen evankeeliumi on jokseenkin riippumaton synoptisista evankeeliumeista. Sen kirjoittaja on kyllä tuntenut ne, mutta hän on halunnut ottaa esille aineita, jota niissä ei ole ja kirjoittaa kuolleis-

ta nousseen Herran pelastusteosta uudesta näkökulmasta. Evankeeliumien arvellaan syntyneen seuraavina ajankohdina: *Markus* 60-luvun lopulla, *Matteus* 70-luvulla, *Luukas* 80-luvulla ja *Johannes* 90-luvun lopulla. *Kullakin* evankeelistalla on oma symbolihahmonsa, jotka on saatu Raamatun kirjoista (Hes 1:10; Ilm 4:7): ihmishahmoinen olento (*Matteus*), leijona (*Markus*), härkä (*Luukas*) ja koka (*Johannes*). Symboleja on sovellettu toisinkin.

Symbolit

Tehtäviä:

1. Mikä merkitys *Markuksella* on *Uuden testamentin* synyhistoriassa?
2. Lue *Jeesuksen* kasteesta, *Mk 1:9-11*. Jakeen 9 alaviitteet osoittavat toisten synoptisten evankeeliumien vastaavat kertomukset. Asia löytyy nyt myös *Johanneksen evankeeliumista*.
 Tuiki kutakin kertomusta ja vertaa
 a) synoptikkoja keskenään ja totea sitten,
 b) missä kohden *Johanneksen kertomus* poikkeaa olennaisesti synoptikkojen kertomuksesta.

16. EVANKELIUMIEN ERITYISPIIRTEITÄ

Evankelistat eivät suinkaan koonneet evankeliumejaan mekaanisesti seurakuntien elävästä perinteestä ja kirjallisista lähteistä. Kukin heistä Hengen johdatuksessa valitsi ja järjesti aineistonsa ja antoi sille omia painotuksiaan.

Markus kiinnitti erityistä huomiota *Kristuksen kärsimys- ja vylö-nousemistasapahitumiin*. Hänen evankeliumiaan onkin luonnehdittu pitkällä johdannolla varustetuksi Kristuksen kärsimyshistoriaksi.

Perimätiedon mukaan kirjoittaja on *Johannes Markus*, joka oli lähtöisin eräästä Jerusalemin varakkaasta perheestä. Tämä perhe oli omaksunut juutalaisuuden lisäksi hellenistisiä sivistysvaikutteita ja kreikan kielen. Opetuslapsel vierailivat usein Markuksen kodissa.

Johannes Markus ei kuulunut Jeesusuksen läheisten opetuslasten joukkoon, mutta osallistui lähetysryööhön mm. Roomassa. Siellä hän toimi Pietarin apuna, ehkä kreikan kielen tulkkina. Tällöin Markus sai luonnollisesti Pietarilta ensi käden tietoa Kristuksesta.

Markus kirjoitti pakanuudesta kääntyneille, joilla ei ollut paljoakaan Kristusta koskevaa esitietoa, jota juutalaisilla oli. Vanhan testamentin profetoiden kautta. Hän kertoi runsaasti Kristuksen tekemistä *voima- ja tummusteista* saadukseen pakanuudesta kääntyneet vakuuttuneiksi, että Jeesus oli Kristus, Jumalan Poika. Tästä syystä Markukselle on annettu vertauskuvaksi voimakas leijona.

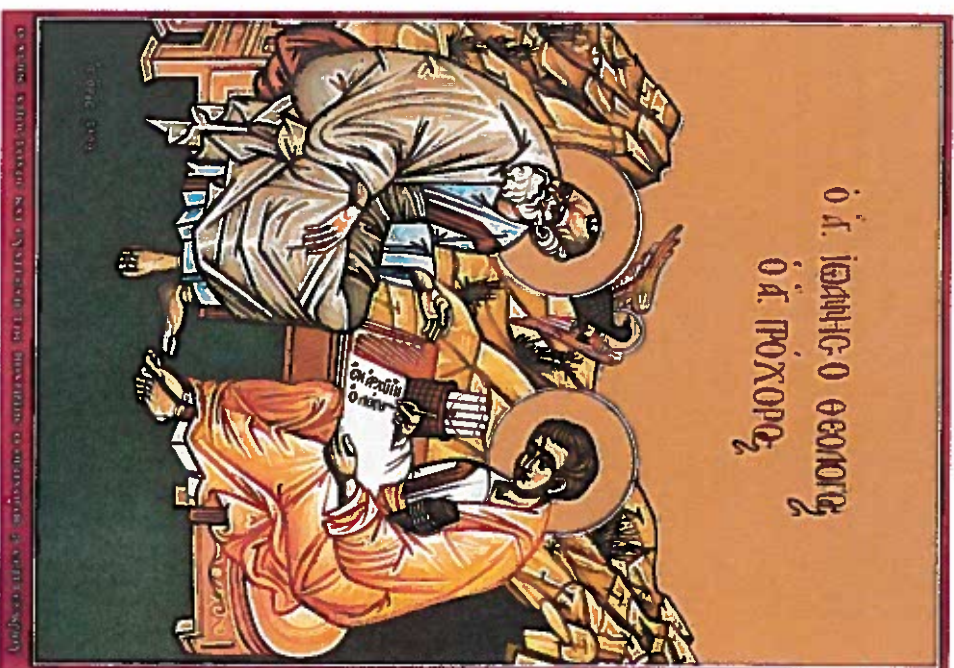
Perimätiedon mukaan Matteus on publikaani Leevi, jonka Jeesus kutsui opetuslapsikseen tullaasemalta (Mk 2:13–17, Mt 9:9–13), joka tapauksessa evankeliumin lopullinen kirjoittaja on kristityksi kääntynyt juutalainen.

Matteuksella on lukuisia *lainauksia Vanhasta testamentista*, joilla hän osoittaa, että Jeesus todella on profeettain ennustama Messias. Lisäksi tälle evankeliumille ovat ominaisia *puhejaksot* (esim. vuortsaarna, luvut 5–7; vertaukset laivasten valtakunnasta, luku 13; lopunaikaa koskevat puheet, luvut 24–25). Matteuksen evankeliumia onkin kutsuttu ensimmäiseksi kristinopiksi.

Luukas oli pakanuudesta kääntynyt sivistynyt ja monipuolisesti lahjakas henkilö: lääkäri, läheysseuraaja (Paavalin työtoveri) ja kirjailija. Ortodoksisen kirkon erään perimätiedon mukaan Luukas oli myös ensimmäinen ikonimaalari. Luukkaalla oli lisäksi historioitsijan maine: hän viittaa evankeliumissaan historioitsijan tapaan keisarisiin (Augustus ja Tiberius) ja maaherroihin (Lk 2:1; 3:1).

Luukas kirjoitti evankeliuminsa jatkoksi *Apostolien teot*, joka kuvaava kirkon varhaisina historiaa. Se kertoo Kristuksen laivasteen astumisesta, Pyhän Hengen vuodatamisesta opetuslasten päälle, alkuseurakunnan elämästä sekä Pietarin ja Paavalin lähetystyöstä.

ὁ ἅγιος ἰωάννης ὁ θεολόγος
ὁ ἅγιος πρὸς ἄρχοντες

PYHÄ APOSTOLI JA EVANKELISTA IOHANNES TEOLOGI
Evankelistia Johannoksen kirjuriina on diakoni Prokorus. Johannoksen asento tulkitsee kuulolla oloa, käden liike ja olemuksen valppaus ilmaisevat, että "Hengen kannattajana hän kirjoittaa hengellisiä evankeliumia" (Klemens Aleksandrialainen). Luotian aukko muistuttaa Johannoksen kirkokutsupakasta Patmosen saarella. Kaikilla on evankelistia Johannoksen symboli.

Apostolien teot

Luukas

Matteus

Markus

Silmiinpistävää on Luukkaan suopea suhtautuminen erilaisiin vähemmistö- ja marginaaliryhmiin: esim. köyhät ihmiset, samarialaiset, spitaalilaiset ja veronkantajapublikaanit saavat hänen evankeliumissaan osakseen Jeesuksen myönteisen huomion paljon useammin kuin toisissa evankeliumeissa (esim. vertaus rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta, Lk 6:19–31; vertaus Laupiaasta samarialaisesta, Lk 10:30–37; kertomus publikaanin Sakeuksesta, Lk 19:1–10).

Johanneksen evankeliumi on apostoli Johanneksen tai jonkun hänen oppilaansa tai oppiilaspiirinsä muistilin merkittävä.

Tässä evankeliumissa Jeesuksen jumalallinen kirkkkaus ja olemus tulevat selvemmin esille kuin synoptikkojen teksteistä. Jeesus kuvataan alusta lähtien ”Sanana”, joka on ikuisista ajoista ollut Jumalan tykönä.

”Alussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala. Jo alussa Sana oli Jumalan luona. Kaikki syntyi Sanan voimalla. Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo. Valo loistaa pimeydessä, pimeys ei ole saanut sitä valtaansa” (Jh 1:1–5).

Johannes lainaa Jeesuksen omia sanoja, jotka kuvaavat hänen suhdettaan Isään: ”Minä ja Isä olemme yhtiä” (Jh 10:30). Myös iankaikkinen elämä Jeesuksessa Kristuksessa on vahvasti läsnä jo nykyisyydessä (Jh 5:24–25).

Johanneksen evankeliumista kristillinen kirkko on oppinut kunnioittamaan Pyhää Henkeä Jumalallisena persoonana. Neljäs evankeliumi opettaa Pyhää Hengestä selkeämmin kuin muu Uusi testamentti. Kolminaisuusoppi esiintyy tässä evankeliumissa viimeistellympänä, kuin yhdeksäkään toisessa Uuden testamentin kirjassa.

Johanneksen evankeliumin kirkko pohjaa paljolti myös opetuksensa kasteesta (Jh 3:3–6, 4:1–14, 5:1–14), pyhästä ehtoollisesta (6:22–59), synninpäätöstä (20:20–23) ja avioliitosta (2:1–11). Siis sakramenttiopetukselle neljäs evankeliumi on keskeinen lähde.

Johanneksen evankeliumille kirkko osoittaa arvostustaan sillä, että sitä luetaan pääsiäisaikana, kirkon tärkeimpänä juhlijaksona, joka ulottuu pääsiäisestä helmiäisiin. Itse evankeliumia kutsutaan ”hengelliseksi evankeliumiksi” erityispiirteidensä ja syvällisyytensä johdosta, ja evankelista Johannes on saanut kunnianimen *Teologi*.

Evankelistojen henkilökohtaisen osuuden lisäksi on aina muistettava seurakuntien eli kirkon elävän tradition vaikutus evankeliumien syntyyn: ilman kirkkoa ei olisi evankeliumeja, eikä ilman evankeliumeja olisi kirkkoakaan. Evankeliumit on kirjoitettu kreikkaksi, paitsi ns. Alku-Mateus ehkä hepreaksi.

- Tehtäviä:**
1. Tutkkaa joiakin Matteuksen evankeliumin lukuja. Kuinka hän lainaa Vanhan testamentin profeettain ennustuksia?
 2. Miksi ortodoksinen kirkko asettaa Johanneksen evankeliumin ensiarvoiseen asemaan evankeliumien joukossa?

Oppi Pyhästä Hengestä

Sakramenttiopetus

Yhteenveto

17. JEESUKSEN ELÄMÄNVAIHEET

Jeesuksen elämäntietojen varsinaisia lähteitä ovat Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen evankeliumit.

Antikin historioitsijat

Antikin kirjallisuudessa on roomalaisella historioitsijalla Tacituksesta (n. v. 55–116) maininta, että prokuraattori Pontius Pilatus teloititi Kristuksen keisari Tiberiuksen aikana. Toinen historioitsija, Suetonius (n. 75 – n. 150), kertoo keisari Claudiuksen (41–54) karkottaneen juutalaiset Roomasta, koska nämä ”alheuttivat jatkuvasti levottomuutta Chresituksen heitä siihen yllyttäessä”. Myös juutalaisessa Talmud-kirjallisuudessa on mainintoja Jeesuksesta, mutta ne ovat valheellisia. Jeesuksen aikalaiset eivät laajemmalti ymmärtäneet hänen historiallisia merkitystään. Sikäli kuin hänestä tiedettiin Palestiinan ulkopuolella, hän edusti korkeintaan jotain uutta juutalaista lahkoutunnaa.

Vähäiset antiikin kirjallisuuden viittaukset Jeesukseen ovat kuitenkin todistaneet hänen historiallisuutensa. Enää sitä ei millään taholla tosissaan epäilläkään.

Evankeliumit lähteinä

Uskon esityksiä

Evankeliumit eivät ole elämäkertoja sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan uskon esityksiä Jeesuksesta. Evankeliumit tuovat yleensä esille vain sen, mikä on tärkeää ihmisen pelastumiselle. ”Tämä on kirjoitettu siksi, että te uskoisitte Jeesuksen olevan Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä, kun uskotte, olisi elämä hänen nimensä tähden” (Jh 20:31).

Jumalan Poika

Evankeliumit antavat Jeesuksesta kuvan Jumalan Poikana aina hänen syntymästään lähtien. Hänen jumaluudestaan todistavat hänen ihmyönsä sekä tapahtumat kasteen ja kirkastumisen yhteydessä. Silloin taivaat aukenivat ja Isän ääni todisti: ”Tämä on minun rakas Poikani –” (Mt 3:17; Lk 9:35). Kaikkein ratkaisevin ja lopullisin todistus Kristuksen jumaluudesta on hänen kuolleista nousumuksensa. Ise asiassa evankelistat ovat kirjoittaneet evankeliuminsa aivan kuin ylösnousemuksen läpi katsoen. He ovat varmasti vakuuttuneita, että Galilean Jeesus oli sama kuin ylösnoussut Kristus ja että hän toimi jumallaisella arvovallalla.

Ihminen ja esikuva

Toisaalta evankeliumit kuvaavat Jeesusta nimenomaan ihmisenä, johon kristitty voi samastua. Evankeliumit ovat Kristuksen sanoin pիրrettyjä ikoneja. Ikoni esittää katsajalleen mallin: tulle tämän kaltaiseksi. Näin evankeliumitkin esittävät Kristuksen.

84

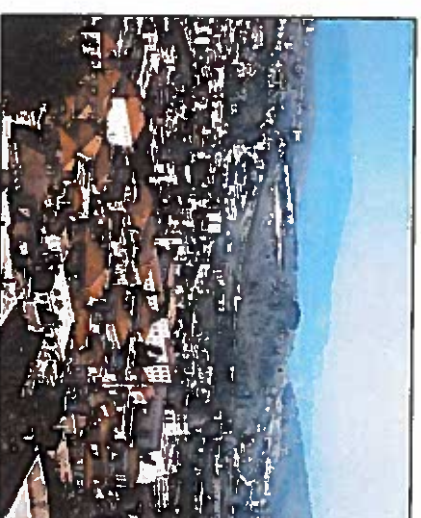
Jeesus on esikuva kuuliaisuudessa Jumalan tahdolle, nöyryydessä, lähimmäisensä rakkaudessa ja kärsimysten kestämisessä. Ise hän kehoittaa: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ollakoon ristinsä ja seurakoon minua.” (Mk 8:34).

Lapsuus

Jeesus syntyi ennen ajanlaskumme vuotta 0, ehkä noin v. 7–4 eKr. Tämä ”vääriä” vuosiluku johtuu siitä, että kun 500-luvulla päätettiin siirtyä kristilliseen ajanlaskuun, Jeesuksen syntymäajan määritys sattu virhe ja hänen syntymävuotensa laskettiin muutama vuotta todellista myöhemmäksi. Sillä ei kuitenkaan ole käytännöllistä merkitystä. Jeesuksen syntymäkaupunki oli Betlehem, mutta kotikaupungiksi tuli Galilean Nasaret.

Ainoastaan kaksi evankelistaa, Matteus ja Luukas, kertovat Jeesuksen syntymästä ja lapsuudesta. Heidän kertomuksensa ovat erilaisia, mutta kumpikin todistaa, että Jeesus syntyi Pyhästä Henestä ja Neitsyt Marasta ja että hänen kasvatusisänsä oli Joosef, Daavidin sukuun kuuluva mies.

On luultavaa, että toisten juutalaislasten tavoin Jeesus oppi tuntemaan pyhiä kirjoituksia Nasaretin synagogassa ja sai kokemusta

NASARET NYKYAAN

85

JUMALANSYNNYTTÄJÄN NETSIYTY MARIAN ILMESTYS

Alhos-vuoren ikonomaalarien käsikirja määrittelee Ilmesyyspäivän ikonin sisällön seuraavasti: "Rakennus sijaitsee lausalla ja kaikkein pyhin Nettiäyt seisoo nojatuolin edessä pää hieman kallistettuna ja kehrää lankaan pitään samalla oikeaa kättään suunnattuna etkelelä kohi. Enkelinuhitus Gabriel seisoo hänen edessään ja suuna oikealla kädellään Marjaa ja pitää kehästä vasemmasta kädessään. Tausalla laivaasta laskeutuua Pyhä Henki säteessä kaikkeinpyhimmän päin päälle." (Dionysioksen luostarin ikonomaalikuva, Alhos.)

86

myös kasvatti-isänsä Joosefin rakennusmiehenamattissa. Jeesuksen äidinkieli oli aramea. Heprea sen sijaan oli jo jäänyt pyhäksi kulttikieleksi, jota vain oppineet hallitsivat.

Luukaan evankeliumissa on lisäksi kertomus kaksoistavuoli-aasta Jeesuksesta Jerusalemin temppelissä. Siellä hänen ymmärryksensä herätti opettajissa suurta ihmetystä (Lk 2:41–52). Sen sijaan hänen fyysisestä ja psyykkisestä kehityksestään evankeliumit eivät kerro. Luukas toteaa hänen nuoruudestaan lyhyesti: "Jeesukselle karttui ikää ja viisaita; Jumalan ja ihmisten suosio seurasi häntä" (Lk 2:52).

Julkisen toiminta

Ennen julkiseen toimintaan ryhtymistään Jeesus otti Johanneksesta kasteen. Johannes joutuikin tämän jälkeen kohtaa vankeuteen ja mestattavaksi. Aloitteessaan toimintansa Jeesus oli "noin kolmenkymmen vuoden ikäinen" (Lk 3:23).

Jeesuksen toiminta-alueita oli Galilea, luudea ja Jerusalemi. Eriyisesti hän liikkui Gennesaretin järven ympärillä. Hänen opetuslapsensa Pietari ja Andreas sekä Jaakob ja Johannes, kaksi veljettä, olivat Gennesaretin järven kalastajia. Matheus oli Kapernaumin publilkaaneja. Toisetkin opetuslapset olivat oppimatonla väkeä samoilla seuduilla. Jeesus pistäytyi myös Samariassa sekä pakanain asuttamalla Tyroksen ja Sidonin (nykyisen Libanonin) alueella (Mt 15:21).

Jeesus opetti, paransi niin ruumiillisesti kuin henkisesti sairaita, auttoi kärsiviä, ajoi ihmisistä pahoja henkiä ja antoi syntejä anteeksi. Hän vahvistui opetusiaan ihmeillä. Evankeliumit kertovat kolmeista tapauksesta, jolloin Jeesus herättää kuolleeseen eloon. Jeesuksen elämä ja opetus olivat täydellisesti sopusoinnussa keskenään. Kun esimerkiksi Jeesus käski kuulihoitaan noudattamaan Jumalan tahtoa, hän itse oli kuuliainen Isälleen aina kuolemaan ja ristinkuolemaan asti. Kapernaumi oli hänelle eräänlainen kiinnelkohta, mutta hänellä ei ollut omaa kotia. "Ketulla on luolansa ja täivaan linnulla pesänsä, mutta ihmisen Pojalla ei ole, mihin pänsä kallistaisi" (Mt 8:20), hän sanoo itsestään.

Toimintatapa

Toiminta-alue

87

Opetus

Jeesuksen esittämä Jumala-kuva

Jeesus opetti Jumalasta, taivasten valtakunnasta ja lähimmäisenrakkaudesta.

Israelilaiset tosin ylistivät psalmeissaan Jumalan suuria tekoja, mutta kun he joutuivat elämään lukuisten perinnäisäättösten puristuksessa, heidän Jumala-kuvansa muuttui ahdistavaksi tai kalpe- ni. Jeesuksen Jumala sitä vastoin oli armahtava (kuen tuhlaja)po- jan isä, Lk 15:11–32) sekä vanhurskas ja oikeudenmukainen ja tahto kaikkein ihmisten pelastuvan. Jeesuksen Jumala oli elävä Jumala, joka tiesi ja tunsu ihmisten tarpeet. ”Varpusia saa kolkilla kaksi, mutta yksikään niistä ei putoa maahan, ellei teidän Isänne sitä salli. Teidän jokainen hiuskarvamekin on laskettu. Älkää siis pelätkö. Olettehan te arvokkaampia kuin kaikki varpuset” (Mt 10:29–31).

Jeesuksen Jumala ihmisten keskeillä

Taivasten valtakunnasta Jeesus puhui erityisesti vertausten avulla (s. 90) ja lähimmäisenrakkaudesta vuorisaaressa (s. 97).

Jeesusta kuulemaan kokoontui suurta kansanjoukkoja, mutta hän kääntyi myös yksittäisten ihmisten puoleen: puhuteli halveksittuja publikaaneja, spitaalisia ja syntisiä. Kansan henkisten johtomiesten kanssa Jeesus joutui erimielisyyksiin sapahti- ym. kulttuurisäädöksistä. Fariseuksia ja lainopettajia hän arvosteli kovin sanoin kutsuen heitä tekopyhiksi ja sokeiksi sokeain taluttajiksi jne. (Mt 22:13–33). Jeesus esiintyi synagogissa, temppelissa, kaduilla, ko- deissa, vuorenrinteillä ja järvenrannoilla. Monissa yhteyksissä hä- net yritettiin ottaa kiinni, syöstä jyrkäntheeltä, kivittää tai muuten tappa.

Arveluja Jeesuksesta

Kansa kuitenkin uskoi, että suuri profeetta oli Jeesuksessa nous- sut heidän keskuuteensa (Lk 7:16). Opetuslapset kutsuivat häntä rabbiksi eli opettajaksi. Fariseukset ja lainopettajat taas vaativat Jeesuksella selviyvistä, kuka oli antanut hänelle vallan opettaa ja antaa syntetä anteeksi. Mutta Jeesus ilmoitti puhuvansa sen mu- kaan, kuin Jumala, hänen Isänsä, oli häntä käskeny ja opettanut (Jh 8:28). Mihiinkään muuhun hän ei vedonnu.

Jeesus totesi tehtävästään: ”Luuletetko, että olen tullut tuomaan maan päälle rauhaa? En suinkaan, vaan ritaata” (Lk 12:51). Ehdotto- muus, jolla Jeesus täytti tehtävänsä, näkyy hänen toimintansa kai- kissa vaiheissa ristiriitoina ja taisteluna alkaen kasteletta seuranneis- ta kiusauksista automaassa (Mt 4:1–11) aina ristinnaulitsemiseen johaneisiin tapahtumiin saakka.

Jeesuksen julkinen toiminta kesti toisia vuotta tai enintään kol- me vuotta. Varmaa kuolinvuotta ei ole jälkimaailman tiedossa, todennäköisiä vaihtoehtoja ovat vuodet 27 ja 30.

Tehtäviä:

1. Tutkkaa, mien Matteuksen (1:18–2:23) ja Luukkaan (luku 2) esittämät Jeesuksen lapsuuskerromukset poikkeavat toisistaan.
2. Mikä merkitys on ihmiskunnalle yhtiäillä Jeesuksen jumaluu- della ja toisaalta hänen ihmisyydellään?
3. Lukekaa Jeesuksen kiusauksista, Mt 4:1–11. Kesustelkaa, mi- ten Jeesuksen kiusaukset ovat sovellettavissa nyky aikaan.
4. Jeesuksen elämän esikuvalisuus. Kesustelkaa asiasta.

18. JUMALAN VALTAKUNTA VERTAUKSISSA

Jeesuksen keskeisimpiä opetuksia oli puhe Jumalan valtakunnasta. Tämä aihe sisältyi vertauksiin ja vuorisairmaan. Jumalan valtakunnasta todistivat myös Jeesuksen ihmevyöt.

Mikä on Jumalan valtakunta?

Jumalan valtakunta
profeettojen
opetuksessa

Käsitteenä *Jumalan tai taivasten valtakunta* ei ollut uusi israelilaisille. Jo profeettain julistukset antoivat sille monenlaisia ulottuvuuksia. Esimerkiksi profeetta Danielin kirjassa (n. 200-luvulla eKr.) on apokalypsinen eli ilmesyksellinen näky pilvissä saapuvasta Ihmisen Pojasta. ” – hänelle annettiin valta, kunnia ja kuninkuus, kaikkien kansojen, kansakuntien ja kielten tuli pälvellä häntä. Hänen valtansa on ikuisen valta, joka ei katoa, eikä hänen kuninkuutensa koskaan häviä” (Dan 7:14). Israel odotti Jumalan väkevän käden puuttumista maailmanneronon Ihmisen Poijan, Messiaan eli ”Voidellun” välityksellä. Israel pani siis pelastuksen toivonsa Jumalan valtakunnan ja Messiaan odotukseen, näihin kahteen.

Taborin vuori, jolla perimätiedon mukaan Kristuksen kirkastuminen tapahtui.

Kun Vapahtajan edelläkävijä Johannes Kastaja valmisti israelilaisia vastaanottamaan Messiasia, hänkin julisti samalla taivasten valtakunnan lähestymistä (Mt 3:2). Suuret kansanjoukot, jotka saapuivat häntä kuulemaan Jerusalemita, Juudeasta ja kaikilla Jordanin ympäristöistä (Mt 3:5), todistivat osaltaan Israelin odottavan paljasta Jumalan valtakunnan toteutumisista, mutta odotti sitä ulkonaisessa mielessä.

Aikojen kuluessa oli monien israelilaisten käsitys Jumalan valtakunnasta vääristynyt kansalliseksi kysymykseksi ja toivoksi päästä vapaaksi Rooman vallasta. Kuitenkin profeettain ennustukset koskivat koko ihmisikuntaa. ”Minä saavun kokoamaan kaikki kansat ja kielet, ja kaikki tulevat ja näkevät kirkkauteni” (Jes 66:18). Näin oli Jumala luvannut profeetta Jesajan kautta. Muita oli israelilaisten joukossa niitäkin, jotka ymmärsivät Jumalan valtakunnan oikein, kuten esimerkiksi evankeliumissa mainittu vanhurskas Simeon, joka ”odotti Israelille luvattua lohdutusta, ja Pyhä Henki oli hänen yllään” (Lk 2:25).

Jeesus alkoi julkisen toimintansa julistamalla Jumalan valtakuntaa: ”Aika on täyttynyt, Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Käännykää ja uskokaa hyvä sanoma” (Mk 1:15).

Kun fariseukset kysyivät Jeesukselta, milloin Jumalan valtakunta tulee, hän vastasi: ”Ei Jumalan valtakunta tule niin, että sen tuloa voidaan tarkkailla. Eika voida sanoa: Se on täällä, tai: Se on tuolla”. Katsokaa: Jumalan valtakunta on teidän keskeillänne” (Lk 17:20–21). *Jumalan valtakunta on siis murtautunut jo nyt tähän aikaan Jeesuksen Kristuksen lihaksitton ja pelastustekojen kautta.* Pyhä Henki, jonka Jeesus lähetti kirkolleen, vahvistaa Jumalan valtakuntaa maan päällä Jumalan sanan ja sakramenttien kautta. Jumalan valtakunta on siis se uusi suhde Jumalan ja ihmisen välillä, jonka Kristus sai aikaan täällä maailmassa. Jumalan valtakunta on lähellä, ”tässä ja nyt”.

Jeesus antoi Jumalan valtakunnalle vielä toisen ulottuvuuden, nimittäin sen, joka *toleutuu vasta tulevaisuudessa.* Esimerkiksi pyhäällä ehtoollisella ojentaessaan maljan opetuslapsilleen hän sanoi: ”Ottakaa tämä ja jäkakaa keskenänne. Minä sanon teille: tästedes en maisia viiniköynnöksen antia, ennen kuin Jumalan valtakunta on tullut” (Lk 22:17–18).

Tuleva Jumalan valtakunta toteutuu, kun Kristus saapuu kirkkautensa ja kuolleet nousevat haudoistaan. Jumalan valtakunta on kristityn odotuksen ja toivon kohde sekä elämän tärkein päämäärä. Jumalan valtakunnasta käyvelään synonyymeja, kuten taivasten valtakunta, iankaikkinen elämä tai pelastus. Paavalilla on sanonta ”elämä Kristuksessa”. Kirkko on täällä maan päällä ovi Jumalan valtakuntaan, sillä se on pelastuksen välikappale kristityille.

Jeesuksen opetus
Jumalan valtakunta

Jumalan valtakunta
”tässä ja nyt”

Odotuksen kohde

Vertaukset

Taiwasien
valtakunnan piirteitä

Monet Jeesuksen vertauksista havainnollistivat Jumalan valtakun-
taa. Vertauskin Jeesus toi esille sen erittäisiä ulottuvuuksia.

Niinpä vertaus kyiväjästä (Mt 13:1–9) osoittaa, että Jumalan
valtakunnan työ kohtaa usein takaiskujia: siementä puotoa tielle
tallattaviksi, ohdakkeisiin, kalliopohjalle jne. Mutta toisaalta hy-
vään maahan pudonneet siemenet kantavat paljon hedelmää.

Jumalan valtakunnan salattua voimaa kuvaavat vertaukset *sina-
pinsiemenestä ja hapatuksesta* (Mt 13:31–33). Pienestä siemenestä
kasvaa suuri puu, ja hapatus hapattaa suuren taikinan.

Vertaukset *aarteesta ja kallisarvoisesta helmestä* (Mt 13:47–50)
osoittavat, että Jumalan valtakunta saattaa vaatia uhrauksia. Niinpä
mies myy omaisuutensa ostaakseen pelion, johon tietää aarteen
kätketyn. Vastaavasti menettelee kauppias saadakseen kalliin hel-
men.

lankaikkaisen elämän
vertauksia

Toisaalla monet vertaukset liittyvät Kristuksen toiseen tulemi-
seen ja viimeiseen tuomioon. Ne ovat lopunajallisia eli eskatologi-
sia ja muistuttavat Jumalan valtakunnasta, johon ihmisten tulee
valmistautua elämänsä aikana.

Vertaus *hääateriästä* (Mt 22:1–14) kuvaa taiwasien valtakunnan
iltoa. Vaikka kaikki ovat häihin kutsuttuja, monet eivät kutsusta
väliä, vaan "menevät muualle, kuka pelloilleen, kuka kaupoi-
lleen".

Jotkut vertauksista kehottavat aktiivisuuteen ja valppauteen
taiwasien valtakunnan saavuttamiseksi. *Uskollinen palvelija* (Mt
24:45–51) on joka heki valmis tekemään isännälleen tiliä omai-
suudesta, joka hänelle on uskottu. Vertaus *viisaista ja tyhmistä
morsiusneidoista* (Mt 25:1–13) muistuttaa, että Kristuksen toinen
tuleminen tapahtuu yllättäen. "Valvokaa siis, sillä te ette tiedä
päivää ettekä hetkeä." Vertaus *uskotuisista talenteista* (Mt 25:14–30)
taas todistaa siitä, että jokainen joutuu tekemään tiliä elämästään
ja lahjoistaan.

Eettiset vertaukset

Jeesus opettaa lisäksi eettisin esimerkkikertomuksin, jotka osoi-
tavat, kuinka ihmisten tulee elää Jumalan valtakunnan toteutumini-
seksi täällä ajassa ja sen saavuttamiseksi iankaikkisuudessa. Tällai-
sia vertauksia ovat *laupias samarialainen* (Lk 10:30–37), *rikas mies
ja Lasarus* (Lk 16:19–31) sekä *fariisus ja publikaani* (Lk 18:9–14).

Tehläviä:

1. Mitä Jumalan valtakuntaan liittyviä piirteitä Jeesus toi vertaus-
ten välityksellä esille? Mainitse esimerkkejä.
2. Tutustukaa vertaukseen kyiväjästä (Mt 13:1–9 ja 18–23). Mil-
laisia sielunhoitoa (ohdutus), rohkaisua tai nuhteita) tämä
vertaus antaa opettajille, oppilaille tai yleensä kristityille?
3. Lue vertaus uskotuisista talenteista (Mt 25:14–30). Miten ymmär-
rät tämän omakohtaisesti?

19. IHMEET JUMALAN VALTAKUNNAN TODISTEINA

Ihmeet vahvistavat
Jeesuksen opetuksia

Ihmeet vahvistavat Jeesuksen opetuksen todeneräisyyden ja ovat ”merkkejä” siitä, että Jumalan valtakunta on jo läsnä täällä ajassa. Ihmeiden avulla Jeesus julistaa myös asioita, joita sellaisinaan sanoin ei ehkä voisi opettaakaan. Niinpä hän erään kerran julistaa ensin syntien anteeksianton hänen luokseen kannetulle halvaantuneelle miehelle ja vasta sen jälkeen parantaa hänen ruumiillisen sairautensa. Näin toimimassaan Jeesus osoittaa, että hänellä on myös valta antaa syntiä anteeksi (Mt 9:2–7).

Jeesus luonnehti toimintaansa lainaten profeettojen ennustusta pelastuksen ajoista: ”Sokeat saavat näkönsä ja rannat kävelvät, sotaaliset puhdistuvat ja kuurot kuulevat, kuolleet herätetään henkiin ja köyhille julistetaan ilosanoma” (Mt 11:5).

Jeesuksen ihmeet eivät riko Jumalan säätämiä luonnolakeja, vaan ikään kuin nousevat niiden yläpuolelle. Kuvaukset Jeesuksen parannusteosta eivät myöskään ole lääketieteellisiä raportteja, vaan kertomuksia Jumalan avusta ihmisten ulkoiseen ja sisäiseen hätään. Ihmeissä näkyy Jumalan valtakunnan pelastava voima, elävän Jumalan toimintaa.

Ihmeet ovat viitteitä myös iankaikkiseen elämään. Kuten Kristus poisti sairauksia ja ahdistusta maan päällä eläessään, samoin Jumala on kirkkaudessaan pyyhkivä pois kaikki kyyneleet ihmisten silmistä (Ilm 7:17).

Jeesuksen ihmeet olivat hyvin koruttomia. Yleensä hän vain käski sairaa nousea sairastuolestaan tai myrskyn lyntyä. Jumalakin loi maailmankaikkeuden aikojen alussa sanansa voimalla (1 Ms 1). Kerran Jeesus teki maasta tahnaa ja voiteli sillä sokean silmät ja käski tämän sitten peseytyä Siloan altaassa (Jh 9:6–9).

Usein joko sairas itse tai hänen läheisensä annoessaan Jeesuksen apua osoittivat uskoa häntä kohtaan. Niinpä esimerkiksi roomalaisen sadanpäällikkö, jonka palvelija sairasti (Mt 8:5–13), ja synagogan esimies Jairus, jonka ainoa lapsi oli kuolennaisillaan (Mk 5:22–23), uskoivat syvästi Jeesuksen voimaan. Aina Jeesus ei edellyttänyt uskoa. Esimerkiksi Betesdan lammitolla hän lähestyi halvaantunutta luntemattomana (Jh 5:1–14) ja synagogassa paransi kuuvaan käden mieheltä, joka ei arvannut parannusta pyytäkään (Mt 12:9–14).

Johannuksen evankeliumin ihmeillä on yleensä näkyvän merkityksen lisäksi symbolinen tarkoitus, ja itse ihmeleön kuvausta seuraa huomautus (Jh 2:11) tai Jeesuksen oma puhje, joka tuo esille tekoon sisällyvän hengellisen merkityksen. Ravitsemusihmeen (Jh 6:1–15) jälkeen Jeesus puhuu elämän leivästä, lihansa syö-

JEEBUS PARANTAA SOKEANA SYNTYNEEN

Jeesus sylkäisi maahan, teki syyfesta tahnaa, sivel i silia sokeaan miehen silmiin ja sanoi: "Mene Siloan altaalle ja peseydy." Alles meni, peseytyi ja palasi näkevänä (Jh. 9:6–7).

Johannuksen
evankeliumin
ihmekertomukset

misesiä ja verensä juomisesta viitaten näin pyhään ehtoolliseen (Jh 6:22–59).

Johanneksen evankeliumin tunnustekoihin liittyvä opetus on itse asiassa sakramenttiopetusta. Neljättä evankeliumia luetaan liturgiassa pääsiäisaikana, jolloin varhaiskirkossa opetettiin äsken kadetuille sakramenteista eli mysteereistä.

Tehtäviä:

1. Mitä tarkoituksia oli Jeesuksen ihmetelöillä?
2. Mikä on Jumalan ihmeiden todellisuus nykyaikana? Keskustelkaa asiasta.
3. Lue Mk 2:1–12. Minkä opetuksen Jeesus antoi parantaessaan halvaantuneen?
4. Lue roomalaisen sadanpäällikön uskosta, jonka ansiosta Jeesus paransi hänen palvelijansa (Mt 8:5–13).
5. Lue ravitsemisihmeeseen liittyvä Jeesuksen puhe elämän leivästä (Jh 6:22–59). Minkä merkityksen Jeesus antaa elämän leivälle?

20. VUORISAARNA

Vuorisaauna, joka sisällyy Matteuksen evankeliumin lukuihin 5, 6 ja 7, on Jeesuksen tunneltuvin puhe. Nimi johtuu siitä, että saarnan tapahtumapaikaksi esitellään vuori. Tässä on ilmeisesti koottu yhdeksi kokonaisuudeksi Jeesuksen puheita ja opetuksia eri yhteyksistä. Vuorisaaunan kaikki aiheet ovat silti juuri Jeesuksen opetuksen keskeisiä ajatuksia.

Luukkaan evankeliumi kertoo Jeesuksen vastaavan opetuksen paljon lyhyemmin ja kuvaa tapahtumapaikan lakeaksi, mistä syystä Luukkaan evankeliumin puhetta kutsutaan ”kenttäsaaraksi” (Lk 6:20–7:1; lisäksi Luukas esittää muita vuorisaaunan jakelta eri puolilla evankeliumia).

Vuorisaaunassa on keskeisiä ihmisten yhteiselämä ja lähimmäissuhteet. Se on Jeesuksen uskonnollista ja eettistä opetusta mitä olennaisimmalla tavalla. Vuorisaauna on ikään kuin Jeesuksen oma elämä eettiseksi lauselmiksi muunneltuna. Siksi vuorisaaunan ymmärtäminen on sidoksissa yleensäkin Uuden testamentin tuntemiseen.

Se, että vuorisaauna ei ole varsinaisesti puhe, näkyy jo siitä, että se sisältää runsaasti mitä erilaisimpia aiheita. Sen pääasiallinen sisältö on seuraava:

- autuaaksi julistus 5:3–12
- maan suola ja valo 5:13–16
- Jeesus ja laki 5:17–37
- vihamiesten rakastaminen 5:38–48
- almu, rukous ja paasto 6:1–18
- Jumala ja maamme 6:19–24
- Jumalan huolenpito 6:25–34
- tuomitseminen 7:1–6
- Jumalalta pyytämisen 7:7–11
- kultainen sääntö 7:12
- ahdas portti 7:13–14
- kaksi rakentajaa 7:24–27

Autuaaksijulistus (5:3–12)

Vuorisaauna alkaa autuaaksijulistuksella, joka on saanut kirkon opetuksessa näkyvään sijaan: lauletaahan sitä jatkuvasti suunnuntai-liturgiassa kolmantena anttionina. Autuudenjulistus piirtää kuvan

Vuorisaaunan synty

Luukkaan
”kenttäsaarna”

Eettinen saarna

kristillisestä ihannemaailmasta ja se luettelee kristityn keskeisiä kilvoitusalueita.

Autuaita ovat hengessään köyhät: sillä heidän on taivasten valtakunta.

Autuaita murheelliset: he saavat lohdutuksen.

Autuaita kärsivälliset: he perivät maan.

Autuaita ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano: heidät ravitaan.

Autuaita ne, jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan.

Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan.

Autuaita rauhanteijit: he saavat Jumalan lapsen nimen.

Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden vuoksi vainotaan: heidän on taivasten valtakunta.

Autuaita olette te, kun teitä minun tähteni herjataan ja vainotaan ja kun teistä vaiheellisesti puhutaan kaikkea paha.

Illoikka ja remuikka, sillä palkka, jonka te tarvaissa saatte, on suuri. Niinhän vainottiin profeetojakin, jotka elivät ennen teitä.

Autuuden lauseet ovat Jumalan valtakunnan julistuksia

Autuudenlauseet ovat ikään kuin onniteluita: onnellisia olette te, hengessänne köyhät; teidän on Jumalan valtakunta jne. Nämä lauseet ovatkin kaulaaltaan eskatologisia eli lopunajallisia Jumalan valtakunnan julistuksia. Liturgiassa autuaaksijulistuksen alkuaan onkin liitetty vanhurskaan ryövän rukous: ”Herra, muista meitä valtakunnassasi”, ja jokainen lauselma sisältää eskatologisen lu-pauksen.

Joskus autuudenlauseet tulkitaan *askeetiksi*, jotka seuraavat toinen toistaan muodostaen eräänlaisen pelastusjärjestyksen, mutta kristitty voi ottaa kilvoituksensa lähtökohdaksi niistä minkä tahansa, minkä vain tuntee itselleen lähesisimmäksi. Autuaaksijulistus on kuitenkin kuin hiottu timantti: kokonaisuutta voi tarkastella mistä särmästä tahansa, mutta yhtään särmää ei voi leikata pois.

Jeesus ja laki (5:17–47)

Olemmainen osa vuorisaaanaa on kohta, jossa Jeesus oittaa kantaa Mooseksen lakiin: ”Älkää luulko, että minä olen tullut lakia tai

profeetoja kumoamaan. En minä ole tullut kumoamaan, vaan toteuttamaan” (5:17), hän sanoi. Mutta Jeesus korostaa lain ulkonaisen toteuttamisen asemesta Jumalan tähdon noudatamistä sydämen halusia.

Niinpä Jeesuksen tulkinnaissa jo vihaastuminen on tappamiseen verrattava rikos; jo himoitsemisen asteella tapahtuu aviorikos; edellyttäen että jokainen puhuu aina toita Jeesus kieltää vannomisen; hän varoittaa myös kostamasta pahaa pahalla.

Jeesuksen etiikan huippu on käsky rakastaa vihollisia. Hän sanoo: ”Teille on opellett: Rakastaa lähimmäistäsi ja vihaa vihemiesi.” Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihemiesiänne ja rukoilkaa vainoojienne puolesta, jotta olisitte taivaallisen Isänne lapsia” (5:43–44).

Isä meidän -rukous (6:9–13)

Vuorisaaana sisältää myös *Isä meidän* -rukouksen. Jeesus opettaa sen eräänlaisena kristityn peruserukouksena, joka sisältää kaiken olennaisen, mikä elämässä on tarpeellista.

Rukouksen alkupuoli on eskatologinen: siinä anotaan Jumalan valtakunnan saapumista ja odotetaan Jumalan tähdon toteutumista ”myös maan päällä niin kuin taivaassa”. Loppuosan anomukset ovat yhteisöllisessä me-muodossa: anna meille –, päästä meidät –, jine. Askeettinen anomus jokapäiväisistä leivästä kääntää rukoullian huomion elämän välttämättömmimpiin tarpeisiin ja samalla ohjaa häntä pois ylillisyyden tavoittelusta.

Rukous osoittaa myös, että ihminen saa velkansa anteeksi Jumalalta edellyttäen, että hän itse on valmis antamaan anteeksi lähimmäisilleen. Lopuksi rukous ohjaa rukoilijoita turvautumaan Jumalan voimaan taistelussa kiusauksia ja pahan valtaa vastaan.

Juutalaisen tavan mukaan Isä meidän -rukous päättyy ylistykseen (doksologiaan). Menettelystä tuli sitten yleinen käytäntö kristillisessä rukousperinteessä.

Sisälto

Opetuksia elämän eri aloilla (6:9–7:27)

Aarteiden
kokoamisesta

Vuorisaaunan jälkipuolisko sisältää runsaasti lyhyitä opetuksia, jotka esitellään alorismelina tai vertauksina. Niinpä Jeesus varoittaa kuulijoita aarteiden kokoamisesta maan päälle, missä koti ja ruoat tekevät tuhoaan ja varkaat murtautuvat sisään ja varastavat; sen sijaan hän kehottaa kokoamaan aarteita taivasten valtakuntaan, missä niitä on ikuisuusarvonsa (6:19–21). Näin Jeesus opettaa arvojen järjestystä.

Vuorisaauna sisältää myös vapauttavia sanoja elämän huolen ahdistamille. Jeesus muistuttaa taivaallisen Isän huolehdosta, joka kohdistuu niin taivaan lintuihin (6:26) kuin kedon kukkasiin (6:28). Kuinka hän sitten ei kantaisi huolta ihmisestäkin (6:30)! ”Älkää siis huolehthko huomispäivästä, se pitää kyllä itsestään huolen. Kullekin päivälle riittävät sen omat murheet” (6:34). Tällaisia elämänsämenettä kutsutaan joskus ”pyhäksi huolettomuudeksi”.

Jeesus opettaa rukoukseen hellittämättömästi: ”Pyytäkää, niin teille annetaan. Etsikää, niin te löydätte. Kolkutakkaa, niin teille avataan. Sillä jokainen pyytävä saa ja jokainen etsivä löytää, ja jokaiselle, joka kolkuttaa, avataan” (7:7–8).

Erityisen paljon kristillinen etiikka on tukeutunut ns. kultaiseen sääntöön: ”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille” (7:12). Tämän säännön Jeesus rinnastaa lakiin ja profeettoihin.

Kenelle vuorisaauna on tarkoitettu?

Usein on kysytty, kenelle Jeesus tarkoitti vuorisaaunansa, sillä ovat-han sen vaatimukset huikaisevia ja syvässä ristiriidassa lukemattomien arkipäivän ihanteiden ja pyrkimysten kanssa. Osoittiko hänen sen mahdollisesti jollekin valituille joukolle, kuten apostoleille? Mahdollisesti pyhät ihmiset ovat päässeet elämässään vuorisaaunan ihanteita lähelle.

Ortodoksisen kirkon opetuksen mukaan vuorisaauna on tarkoitettu kaikille, niin kuin Kristuksen elämä on esikuva jokaiselle. Jeesus ei asettanut vuorisaaunaa ihanteeksi, jonka edessä syntinen lannistuu, vaan kannustukseksi oikeaan elämänsuuntaan. Se on ehdoton Jumalan tahdon tulkki. Vuorisaaunassa Jeesus sanoo selvästi synnin synniksi.

Kaiken kaikkiaan vuorisaauna luo kuvan ihmiselämästä sellaise-

na, kuin Jumala tahtoo sen olevan. Kirkon tehtävänä onkin pitää esillä vuorisaaunan ihanteita ihmisten yhteiselämässä. Vuorisaauna sisältää paremminkin yksilö- kuin yhteiskuntaetiikkaa, mutta sikäli kuin se johdattaa yksilöllisiä ihmisiä parannukseen, se tervehtyytä myös yhteiskuntaa.

Tehtäviä:

1. Mitä autuaiden eri ryhmät käyttäntöön sovellettuina saattaisivat tarkoittaa? Keskustelkaa asiasta.
2. Mikä ydinajatus sisältyy Jeesuksen opetuksen kostamisesta (5:38–42)?
3. Lue 6:28–34. Mitä kaikkea seuraa mielestäsi siitä esitetyistä neuvosta ”pyhään huolettomuuteen”, jos ja kun sitä todella sovelletaan elämään? Keskustelkaa asiasta.
4. Etsi suurmiehiä, joiden elämään vuorisaauna on ratkaisevasti vaikuttanut.
5. Mitä vuorisaaunasta sisältyy liturgiaan?

Anonimisesti

Kultainen sääntö

21. KÄRSIMYSHISTORIA

Kärsimysilmoitus

Jeesus tiesi edellä lopullisen kohdalonsa ollessaan viimeisiä kertaa matkalla Galilleasia Jerusalemiin: Hän ilmoitti opetuslapsille kuolemastaan ja ylösnousemuksestaan: "Me menemme nyt Jerusalemiin, ja ihmisen Poika annetaan ylipappien ja lainopettajien käsiin. He tuomitsevat hänet kuolemaan ja luovuttavat hänet pakoille, ja nämä pilkkaavat ja sylkevät ja ruoskivat häntä ja tappavat hänet. Mutta kolmen päivän kuluttua hän nousee kuolleista" (Mk 10:33–34). Opetuslapset eivät kuitenkaan ymmärtäneet, mitä Jeesus näillä sanoillaan tarkoitti (Lk 18:34).

Jeesus ratsastaa Jerusalemiin

Kuninkaallinen ratsastus

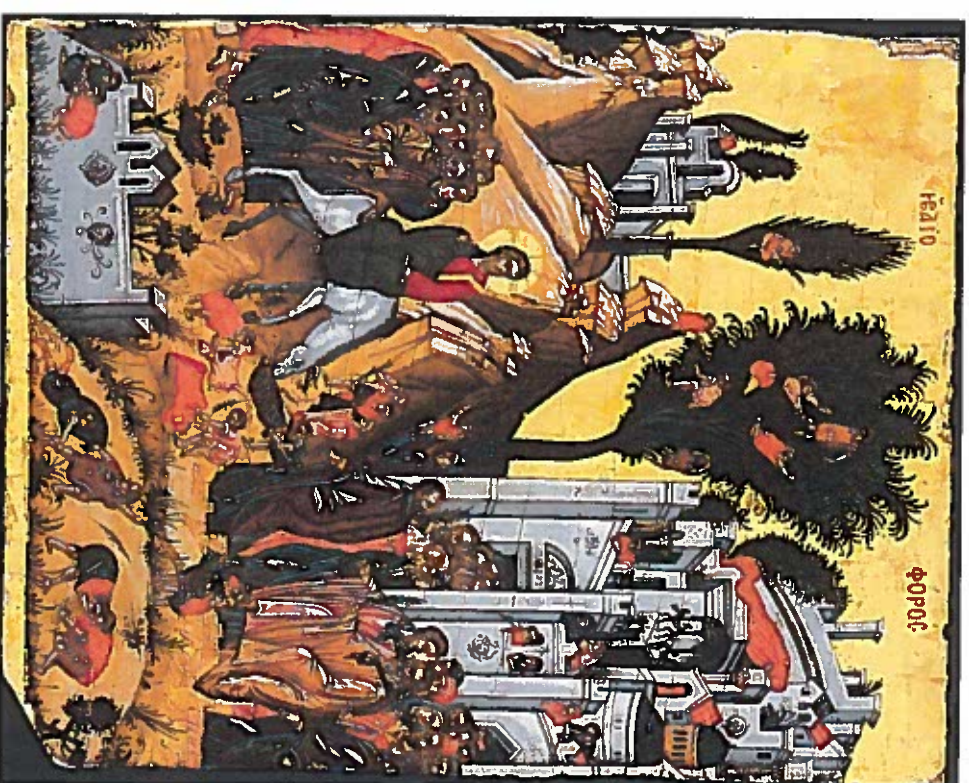
Kaikki evankelistat kertovat, kuinka Jeesus saapui Jerusalemiin ratsastaen aasilla. Myös profeetat olivat ennustaneet siitä: "Illoitse tytär Sion! Riemulise, tytär Jerusalemi! Katso, kuninkaasi tulee. Vanhurskas ja voittoisa hän on, hän on nöyryä, hän ratsastaa aasilla, aasi on hänen kuninkaallinen ratsunsa" (Sak 9:9).

Israelin kansa lunsii profeettakirjansa ja meni Jeesusta vastaan suurin kansallisin odotuksin huutaen: "Hooosianna (pelasta, auti), Daavidin Poika! Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimesessä! Hooosianna korkeuksissa!" (Mt 21:9). Monet ilmeisesti uskoivat, että saapuja oli vihdoin kauan odotettu Daavidin Poika, joka oli vapauttava kansansa roomalaisten vallasta.

Yhteenotkoja

Jerusalemissa Jeesus opetti kansaa kärsimysviikkonsa alkupäivinä ja myös lausui jyrkkiä tuomionsanoja fariseuksista ja lainopettajista. (Mt 23). Hän joutui tällöin yhä kiivaammin vastustusten juutalaisten johtomiesten kanssa.

Pääsiäisjuhille oli saapunut suuria kansanjoukkoja, ja ne liikelivät hänen ympärillään. Näin syntyi myös pelko, että roomalaiset ottaisivat juutalaisilta "sekä maan että kansan". Tässä tilanteessa ylimmäinen pappi Kaifas sanoi: "— jos yksi mies kuolee kansan puolesta, se on teille parempi kuin että koko kansa joutuu tuhoon" (Jh 11:50). Tämän jälkeen juutalaiset elisivät tilaisuutta ottaakseen Jeesuksen kiinni.

HERRAN RATSASTUS JERUSALEMIIN

Vahvistaksesi uskoa ylösnousemukseen Sinä, oi Kristus Jumala, kärsimykseesi edellä heräät kuolleista Lasanuksen. Sen tähden mekin lapsuuskautien tavoin kantaen voiton merkkejä huudamme Sinulle, kuoleman voittajalle: Hooosianna korkeuksissa, siunattu olet Sinä, joka tulit Herran nimeen. (Palmusunnuntain troppari. Dionysoksen luostarin ikonostaaskuva. Athos).

Ehtoollinen

Elämänsä viimeisenä iltana ennen kiinni joutumistaan, Jeesus söi opetuslastensa kanssa jäähyväisaterian. Se oli samalla juutalaisten pääsiäisateria Egyptin orjuudesta vapautumisen muistoksi.

Ehtoollisen asetus

”Aterian aikana Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi sen opetuslapsilleen sanoen: ‘Ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini’. Sitten hän otti maljan, kiitti Jumalaa, antoi heille ja sanoi: ‘Juokaa tästä, te kaikki. Tämä on minun vereni, liiton veri, joka kaikkien puolesta vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi. Ja minä sanon teille: tästedes en maista viiniköynnöksen antia ennen kuin sinä päivänä, jona juon uutta viiniä teidän kanssanne Isäni valtakunnassa.’ (Mt 26:26–29).

Jeesuksen testamentti

Näin sanoessaan Jeesus tekee opetuslapsille selväksi, että hän kuolee maailman syntien takia. Samalla hän tarjoaa itsensä opetuslasten ruoaksi: leipä on hänen ruumiinsa ja viini on hänen verensä. Jeesus jättää tämän aterian omilleen pyhänä testamenttina: ”Tehkää se minun muistokseni” (1 Kr 11:25). Näin ehtoollinen ei ole kirkolle vain Jumalapaivuselämän keskus, vaan kaiken toiminnan ydin ja voiman lähde. Kirkko viettää tätä juhla-ateriaa Kristuksen toiseen tulemiseen eli maailmanloppuun asti (1 Kr 11:26).

Jalkojen pesu ja jäähyväispuhe

Johanneksen evankeliumi kertoo, että Jeesus pesi opetuslastensa jalat ehtoollisen aikana ja antoi siten heille nöyryyden esikuvan (Jh 13:1–20). Jeesus muistutti vielä jäähyväispuheessaan opetuslapsia keskinäisestä rakkaudesta ja kestäämään maailman vainoa (Jh 13:31–16:33).

Yhdessäolon päätteeksi Jeesus rukoili itsensä, opetuslastensa ja kaikkien uskovien puolesta. Rukous alkoi sanoilla: ”Isä, heki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut. – –, jotta hän antaisi ikuisen elämän kaikille, jotka olet hänelle uskonut” (Jh 17:1–2).

Jeesus tuomitaan

Suuren neuvoston tuomitavana

Ehtoollisen jälkeen Jeesus meni opetuslastensa kanssa Getsemaneen rukoulemaan. Siellä Juudas ja lukuisa joukko juutalaisia miehet ja selppäät käsisä vangitsivat Jeesuksen.

Jeesus joutui nyt kahden tuomioistuimen tuomitavaksi. Ensinnä hänet vietiin ylipapin johtaman suuren neuvoston eteen. Jeesusta syytettiin juutalaisten sapatit- ynnä muiden säädösten loukkaamisesta ja kansan villitsemisestä sekä kumouksellisesta toiminnasta

Rooman valtakuntaa vastaan. Lopullinen syytös oli Jumalampilkka, koska hän kutsui itseään Jumalan Pojaksi (Mk 14:61–64).

Suuri neuvosto tahtoi langettaa Jeesukselle kuolemantuomion, mutta sillä ei ollut oikeutta siihen. Siksi Jeesus vietiin roomalaisen viranomaisen, maaherra Pilatuksen, eteen, joka antoi Jeesuksen ristiinnaulittavaksi juutalaisten painostuksesta. Loppujen lopuksi päävasi Jeesuksen ristiinkuolemasta lankeaa kädelle henkijöille: ylipappi Kafakselle ja maaherra Pilatukselle.

Ristiinnaulitseminen

Jeesus nauittiin ristiin Golgatalla, joka sijaisi kaupungin muurien ulkopuolella. Jeesus puhui ristillä seisemään kertaa:

- * Jeesus huusi suurella äänellä: ”Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut?” (Mt 27:46, Mk 15:24, vrt Ps 22:2).
- * Jeesus sanoi ryöväriille: ”Totisesti: jo tänään olet minun kanssani paratiisissa” (Lk 23:43).
- * Jeesus huusi kovalla äänellä: ”Isä, Sinun käsisi minä uskon henkeni” (Lk 23:46).
- * Jeesus sanoi äidillään: ”Nainen, tämä on poikasi” (Jh 19:26).
- * Jeesus sanoi opetuslapselleen (Johannekselle): ”Tämä on äitisi” (Jh 19:27).
- * Jeesus sanoi: ”Minun on jano” (Jh 19:28).
- * Jeesus sanoi: ”Se on täyryty”, ja kallisti päänsä ja antoi henkensä (Jh 19:30).

Vielä saman päivän iltana Ioosef Arimatilainen, joka oli Jeesuksen opetuslapsi vaikkakin sataa juutalaisten pelosta, pyysi Pilatukselta Jeesuksen ruumista. Hän ja Nikodemus ottivat Jeesuksen ristiltä ja hautasivat hänet. Molemmat olivat suuren neuvoston arvovallaisia jäseniä (Jh 19:38).

Magdalan Maria ja muut naiset, jotka olivat tulleet Jeesuksen mukaan Galileasta, katsoivat mihin Jeesus haudattiin (Lk 23:55).

Pilatuksen tuomitavana

Hautaus

Suuren perjantapäivän tapahtumat

klo 9.00	klo 12.00	klo 15.00	klo 18.00
III tunti "Oli kolmas tunti, kun he ristinnaulitsivat hänet" (Mk:15:25).	VI tunti " – kuudennen tunnin aikaan tuli pimeys koko maan ylle ja sitä kesti yhdeksänteen tuntiin saakka" (Mk 15:33).	IX tunti Jeesus antoi henkensä (Mk 15: 34 ja 37)	Jeesus haudataan (Mk 15:42-47)

Jeesuksen kärsimyksiä olivat ennustaneet Vanhan testamentin profeetat, kaikkein tarkimmin Jesaja, jota kutsutaankin "Vanhan testamentin evankelistaksi". Hän oli kirjoittanut:

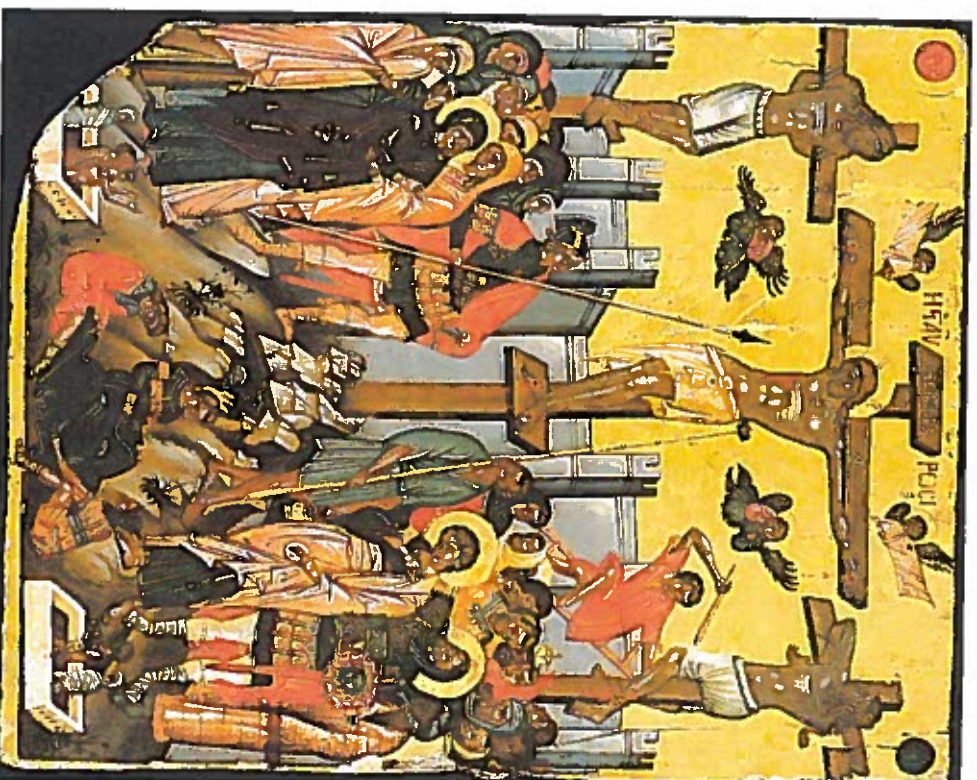
"Hänet vangittiin, tuomittiin ja vietiin pois – kuka hänen kanssaan sitä väittit? Hänen syöstiin pois elävien maasta, hänet lyötiin hengillä kansansa rikkomusten tähden. Hänet oli määrät haudata jumalattomien joukkoon. Rikkaan haudassa hän sai leposijansa. Koskaan hän ei ollut harjoittanut vääryyttä, eikä petos ollut noussut hänen huulilleen" (Ies 53:8-9).

Jeesuksen kärsimyksentie oli vaikea ja tuskaisa, kuten hänen rukouksensa Getsemanessa paljasti: "Isä, jos se on mahdollista, niin menköön tämä malja minun ohitseni. Mutta ei niin kuin minä tahdon, vaan niin kuin sinä" (Mt 26:39). Loppuun asti Jeesus noudatti isänsä tahtoa, jota täyttämään hän oli tullut maailmaan. Jeesus vuodatti verensä kaikkien puolesta synten anteeksi antamiseksi.

Jeesuksen ristinkuoleman symbolisoin merkitys on kuitenkin yhteydessä hänen ylösnousemukseensa.

Tehtäviä:

1. Miksi juutalaiset menivät intomielin aasin selässä Jerusalemiin saapuvaan Jeesusta vastaan?
2. Miksi juutalaisten mielestä Jeesus ansaitsi ristinkuoleman?
3. Mikä merkitys ehtoollisella on? Keskustelkaa asiasta.
4. Lukekaa Jeesuksen ja Pilatuksen kohtaamisesta (Mt 27:11-26). Millainen kuva synnyy Pilatuksesta?
5. Lue Ies 53:5 ja tuki mitä merkityksiä hän antaa Jeesuksen kärsimyksille.

KRISTUKSEN RISTINNAULITSEMINEEN

Ristin juurella seisovat Jeesuksen äiti Maria ja apostoli Johannes, jolle Jeesus uskoi äitiinsä.

Johanneksen viereessä seisoo sadampääänies. Perimätiedon mukaan hän oli nimekään Longinus ja kärsi marttyrityskuoleman koliseudullaan Kappaadokiassa.

Risti on vanhan perimätiedon mukaan prysively Adamin hautapaikalle, jonka merkkinä on päälkällo. Näin ikoni havainnollistaa Kristuksen sovituksen pelastavaa merkitystä koko ihmiskunnalle aina Adamista lähtien. (Dionysioksen luostarin ikonostaasikuvaa. Alhos.)

22. KRISTUKSEN YLÖSNOUSEMUS

Ylösnousemus-
ilmoituksia

Kristuksen ylösnousemus kuuluu yhteen risin kanssa, ja niistä syntyy pelastushistoriallinen kokonaisuus.

Kun synoptikkojen mukaan Jeesus ilmoitti opetuslapsilleen tulevissa kärsimyksistään, hän mainitsi samalla myös ylösnousemuksensa: ”Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin, ja he tappavat hänet, mutta kolmantena päivänä hänet herätetään kuolleista” (Mt 17:22–23). Ylösnousemuksessa Kristus kuolemallaan voitti kuoleman. Näin rististä tuli voiton merkki.

Taborin kirkastusvuorella kolme opetuslasta, Pietari, Jaakob ja Johannes, saivat nähdä jo edeltä kirkkauden, jonka Kristus sai ylösnousemuksessaan (Mt 17:1–8).

Johanneksen evankeliumin jäähyväispuheessaan Jeesus taas lupaa olla opetuslastensa kanssa kuolemansa jälkeenkin: ”Teikin tunnette nyt tuskaa, mutta minä näen teidät vielä uudelleen, ja silloin teidän sydämenne täyviää iloa” (Jh 16:22).

Usko ylösnousemuksen kuului siis Jeesuksen itsensä opettamiin asioihin. Opetuslapset eivät kuitenkaan täysin käsittäneet sitä. Pietari, joka oli saanut kokea Jeesuksen kirkastuksenkin, oli ensimmäisenä kielätämässä opettajansa tämän kärsimysten heikkinä. Kokko opetuslasten joukko kaikkosi, kun Jeesus vangittiin Getsemanessa ja viedin tuomittavaksi. Heidän uskonsa Kristuksen ylösnousemuksen joutui kovalle koetukselle.

Opetuslapsista Tuomas on jäänyt historiaan epäilijänä, koska hän kieltäytyi uskomasta, ellei hän itse saanut koskettaa ylösnousemista Jeesusta, kun toiset opetuslapset kertoivat hänelle nähneensä Herran (Jh 20:24–29).

Vanhin ylösnousemusjulistus

Varhaisin kirjallinen ylösnousemusjulistus on Paavalin 1. kirjeessä korinttilaisille:

”Ennen muuta annoin teille tiedoksi tämän, minkä itse olen saanut vastaanottaa: – Kristus kuoli meidän syntiemme vuoksi, niin kuin oli kirjoitettu, hänet haudattiin, hänet herätettiin kuolleista kolmantena päivänä, niin kuin oli kirjoitettu, ja hän ilmestyi Keefakselle ja sitten muille kahdeksalle. Sen jälkeen hän ilmestyi samalla kertaa yli viidellesadalle veljelle, joista useimmat ovat yhä elossa, vaikka

joitkut ovatkin jo nukkuneet pois. Tämän jälkeen hän ilmestyi Jaakobille ja sitten kaikille apostoleille. Viimeiseksi kaikista hän ilmestyi minullekin –” (1 Kor 15:3–8).

Pitkä luettelo ihmisistä, jotka saivat nähdä Kristuksen ilmestyvän, on tarkoitettu vakuudeksi ylösnousemuksen todellisuudesta. Monet olivat vielä elossa, kun Paavali kirjoitti kirjeensä. Kirje taas toimitettiin eri seurakuntiin luettavaksi. Tietty todistusarvo oli myös kirjeen maininnalla, että Jeesus haudattiin. Hänen kuolemansa ei siis ollut näennäinen.

Korinttolaiskirjeen jälkeen syntyneet evankeliumit kertovat tarkemmin ylösnousemusestapahumuista.

Tyhjän haudan todistus

Kaksi asiaa on Kristuksen ylösnousemuksen todistuksena: tyhjä hauta ja ylösnouseminen ilmestymiset.

Oli tullut viestein tietoon, että Jeesus elämässään oli puhunut ylösnousemuksestaan kolmantena päivänä. Siksi Jeesuksen ristiinnaulitsijat sineitöivät hautakiven ja asettivat haudalle soitaavartion, elleivät Jeesuksen opetuslapset olisi päässeet varastamaan häntä ja sanomaan ihmisille: ”Hän on noussut kuolleista” (Mt 27:64). Näin ollen ruumista ei ole voitu varastaa, vaikka ylösnousemuksen kieltäjät yrittivät niin väittää.

Kaikista varokeinoista huolimatta kukaan ei nähnyt, kun Kristus nousi ylös kuolleista. Sen sijaan Galilean naiset löysivät haudan tyhjänä ja kiven vienteltynä pois hautakammion ovelta. He tulivat haudalle voidellakseen Jeesuksen ruumista, niin kuin hautausmenojen mukaan oli tehtävä. Nämä mihaa tuovat naiset veivät tapanhummasta sanan apostoleille, jotka itsekin kohta totesivat omin silmin haudan tyhjäksi. (Mt 28:1–10; Mk 16:1–8; Lk 28:1–12; Jh 20:1–18.)

Synoptikkojen ylösnousemuskertomuksissa on pieniä eroavaisuuksia (mm. haudalle meneviä naisia on kaksi tai kolme, haudalle ilmestyviä enkeleitä on yksi tai kaksi). Mutta pääasiat ovat samat: tyhjä hauta, enkeli-ilmoitus ja varsinainen sanoma: Herra elää. Evankelista Johannes kuvaa tyhjiä hautaa yksitilyiskohtaisesti niin kuin synoptikot ja kertoo Jeesuksen ilmestymisestä haudalla Magdalan Marialle (Jh 20:1–18).

Tapahumma haudalla

Eroja kertomuksissa

Ylösnouseen ilmestykset

Ilmestyksen
ruumiillinen
todellisuus

Kristuksen ylösnoussesta oli evankeliumkertomusten mukaan ruumiillinen tapahtuma. Näin ollen opetuslasten kokemuksetkaan ylösnouseen ilmestyksistä eivät olleet aistiharhaa. Niinpä Jeesus käski Tuomasia koskemaan hänen kylkeensä ja pistämään sormensa nauhojen sijoihin (Jh 20:27).

Toisessa yhteydessä Jeesus käskyy koko opetuslasten joukon koskea itseään ja varmistua, että hän itse todella oli heidän keskelään aineellisessa hämmössä. Varmemmaksi vakuudeksi Jeesus vielä pyysi ruokaa ja söi opetuslasten nähdyn (Lk 24:39–43).

Lukuisilla totuudenmukaisilla ilmestymiskertomuksillaan evankelistat tahtoivat kumota kaikki väitteet, että Kristuksen ilmestykset olisivat olleet opetuslasten aistiharjoja. Niitä olisi saattanut muka syntyä heidän hurmoksellisesti kaipauksestaan.

Kristuksen ilmestyksissä oli huomion arvoisia piirteitä. Hän mm. ilmestyi opetuslasten keskele ovien ollessa lukittuina (Jh 20:19–26). Hän myös hävisi heidän keskelään yllättäen (Lk 24:31). Nämä tapaukset osoittivat opetuslapsille, että Kristus oli läsnä silloinkin, kun hän ei ollut silmin havaittavissa. Ilmestyksissä ei siis ollut tärkeintä Kristuksen riippumattomuus fyysisistä laeista, vaan salainen viittaus ylösnouseen pysyvään läsnäoloon uskovien keskeillä.

Läheskään aina opetuslapset eivät heit tunteeneet Herransa. Esimerkiksi Emmauksen tiellä Kristus ilmestyi kahden opetuslapsen seuranaan ja puhui kaikesta siitä, mitä Jerusalemissa oli juuri tapahtunut Jeesus Nasarettilaiselle. Mutta opetuslapset tunsivat hänet vasta aterialla, kun hän otti leivän, kiitti, mursi ja antoi heille (Lk 24:13–35).

Kristuksen
ylösnouksen
merkitys

Ylösnouseen kohtaaminen rohkaisi opetuslapset viemään sanaa Kristuksesta kaikkeen maailmaansa. Pelko, joka valtasi heidät heidän Herransa jouduttua kärsimykseen, kaikkosi nyt. He tiesivät, että Kristus eli.

Jeesuksen Kristuksen ylösnoussesta todistetaan, että hänen kärsimyksensä ja kuolemansa ovat tuoneet pelastuksen ihmisikunnalle. Kristuksessa on yleisen ylösnousemuksen perusta. ”Hän on alku. Hän nousi esikoisena kuolleista, jotta hän olisi kaikessa ensimmäinen” (1Kl 1:18).

Niinpä Kristuksen ylösnoussesta on kirkon julistuksen ydin, kirkko on ylösnousemuksen yhteisö. Jo kaasteissa ihminen kuolee ja nousee ylös Kristuksen kansassa (Rm 6:4), ja pyhästä ehtoollisesta hän tulee osalliseksi ristinnaulitusta ja ylösnouksesta Kristuksesta, tämän ruumiista ja verestä.

SULJETTUJEN OVJEN TAKANA

Ikönin nimii korostaa ylösnouseen Herran ruumiillisen ilmestyksen ihmettä. Kristuksella on suljetun oven eksesä hallitseva asema opetuslapsiryhmiin nähden. Epäuskoinen Tuomus saa todistuksen elävästä Kristuksesta ja lausuu tunnustuksensa: ”Minun Herrani ja Jumalani” (Jh 20:24–29, Dionysiuksen luostarin ikonostaasikuva, Athos.)

Kristuksen taivaaseen
meneminen ja Pyhän
Hengen vuodatus

Kristuksen ilmesymiset jatkuivat 40 päivää, hänen taivaaseen
menemiseensä (helatorstaihin) asti. Kymmenen päivää sen jälkeen
vuodatettiin opetuslasten päälle *Pyhä Henki* Kristuksen lupauksen
mukaan. Hän oli sanonut: "Puolustaja, Pyhä Henki, jonka Isä
minun nimessäni lähettää, opettaa teille kaiken ja palauttaa me-
leeenne kaiken, mitä olen teille puhunut" (Jh 14:26).

Tehtäviä:

1. Verratakaa synoptikkokojen ylösnousemuskertomuksia (Mt 28:1–10; Mk 16:1–8 ja Lk 24:1–12) toisiinsa. Mitä eroja havaitsette?
2. Mikä merkitys oli Kristuksen ilmestyksellä?
3. Miksi ylösnousemus on keskeisintä kirkon julistusta?
4. Lukekaa Jh 20:24–29. Miten arvioitte Tuomaan uskoa? Keskus-
telkaa asiasta.

VII

APOSTOLIEN LÄHETYSKIRJEET

Enää en elä minä, vaan Kristus elää minussa. Sen elämän, jota tässä ruumiissani vielä elän, elän uskoen Jumalan Poikaan, joka rakasti minua ja antoi henkensä puolestani.

Cl 2:20

Illoikka aina Herrassa! Sanon vielä kerran: Illoikka! Tulkoon teidän lempeytenne kaikkien ihmisten tietoon. Herra on jo lähellä. Alkää olko mistään huolissanne, vaan saattakaa aina se, mitä tarvitsette, rukouksen, anoen ja kiittäen Jumalan tietoon.

Flp 4:4–7